

Tâm Tình Tây Bắc Seattle Tháng 1, 2017: Có Một Vườn Lan ở Melbourne

Bước vào nhà, sau khi cởi đôi giày cao cổ, găng tay, mũ, khăn choàng, áo măng tô, tôi vội đến ngồi cạnh cái lò sưởi bằng củi, hơ và xoa hai bàn tay vào nhau cho bớt lạnh. Bên ngoài nhiệt độ đang xuống đến 22 độ F, nhìn qua cửa sổ, những làn khói làm ẩm áp thoát ra từ ống khói lò sưởi của những căn nhà trong xóm, theo gió tỏa ra, ngả nghiêng trong không gian, nhạt dần, rồi mất hút vào làn mây trời thấp và xám xịt.

Vừa thường thức vẻ đẹp của mùa Đông, tôi vừa buồn tay bấm cái điện thoại xem có cái điện thư nào không. Lọt vào mắt là thư của Dzung ở Melbourne bên Úc:

“Hào à, Melbourne quá nóng, hôm qua 38 độ, hôm nay 36 độ...”

Bên Úc dùng độ C, nhầm tính trong đầu thì ra 38 độ C là bên đó nóng hơn 100 độ F của bên này. Cùng một thời gian, mà nhiệt độ của hai xứ tương phản nhau một trời một vực. Như thế là quá nóng, không kêu không được, nghĩ thầm hồi xưa mình ở xứ nóng Florida, có những lúc nóng hơn 90 độ F, nhưng chưa bao giờ bị tới hơn 100 độ F như xứ Úc của Dzung, vội vàng hỏi:

“Vậy thì mấy cây lan của Dzung, nhất là cây Trúc Mành mà Dzung quý như vàng ấy làm sao mà chịu nổi cái nóng này hả Dzung?”

“À, cây nào không chịu nóng được thì Dzung phải treo trong phòng lạnh.”

Tôi mới quen Dzung ở Melbourne chưa được một năm. Ở xa nhau ngàn trùng như thế, chúng tôi chỉ biết tán dóc về lan bằng điện thư và điện thoại. Qua đó tôi biết Dzung là một người mê lan rất may mắn, vì một năm Dzung chỉ phải làm việc có vài tháng thôi, và khi phải đi làm thì lại được làm buổi chiều, có nghĩa là thức dậy buổi sáng không phải tắt tả như chúng ta sáng vắc ô đi rồi đến tối mới được vắc ô về, cuối tuần mới được xum vầy với lan, mà Dzung có cả buổi sáng để ngắm, để săn sóc lan trước khi lên đường đi kiếm tiền, để về tiếp tục mua lan. Vậy mà có hôm sắp đến giờ đi làm, Dzung còn than thở với tôi là nhìn lan mê quá, quyến luyến vẫn vương không muốn đi ra khỏi nhà, chỉ muốn quanh quẩn trong vườn lan thôi.

Nhìn những tấm ảnh vườn lan của Dzung ở Melbourne thì đủ biết những cây lan của Dzung được chủ nhân của chúng bỏ biết bao nhiêu thời giờ ra cho chúng rồi. Tôi thích nhất là những cây lan được cẩn thận treo trên những tấm chắn bằng gỗ (trellis), nhiều người trồng lan trong chúng ta cũng hay dùng loại này lắm để treo những cây lan nhỏ, nhưng để nguyên một tấm lớn và không sơn. Ở vườn lan này, những tấm trellis được cửa nhỏ ra, được sơn bằng những màu nhìn rất vui mắt như màu tím, màu hồng, màu cam, màu xanh dương, màu xanh lá cây và màu trắng, rồi gắn vào tường.

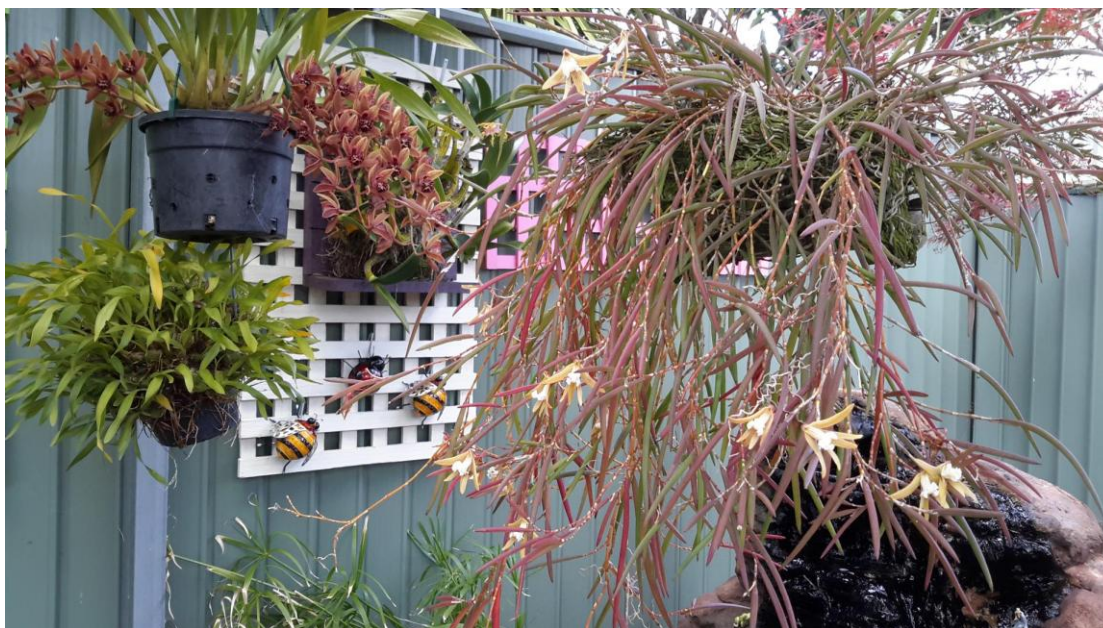

Những cây lan xanh tươi được treo trên những tấm gỗ này, không chen chúc nhau, mà lại được đặt lên miếng gỗ như một bức tranh được đặt trên cái khung đẹp, có sự ngắm nghía cân nhắc kỹ càng khi treo lan lên gỗ chứ không phải chỉ treo cho xong, cho có. Có lẽ ai bước vào vườn chắc chắn cũng phải chú ý đến những căn nhà của lan tuy giản dị nhưng nhiều màu sắc và xinh xắn này ngay.

Tôi đoán là chắc vườn lan này đã có rất nhiều sự giúp đỡ về nhân sự cũng như về tinh thần của hai người đàn ông yêu quý nhất trên đời của Dzung là anh Hưng và cháu Huân, chắc Dzung là người ra kiêu và anh Hưng, cháu Huân là thợ mộc, thợ sơn?

Vườn lan của Dzung rất ngăn nắp, gọn gàng và sạch sẽ dù rằng ngoài lan ra còn có những loại cây khác, hồ nước và còn có bày nhiều tượng này tượng kia nữa. Giữa những cây lan treo trên tường, treo trên trần nhà, bày trên kệ, vẫn còn chỗ cho những đồ chơi tí hon dễ thương, như tượng chú tiểu nhỏ nằm phởn phơ thoải mái dưới đất, như những con cò, đám vịt con, con thằn lằn, con kiến, con lady bug, con bướm, tôi thích nhất là mấy con bọ lady bugs và mấy con kiến. Những khóm nấm, những món đồ chơi để bày trong vườn lan này, theo tôi đã được lựa chọn rất kỹ, chúng trông rất thanh tao và có mỹ thuật chứ không thô thiển, chúng tỏ người chọn những thứ đồ chơi này có mắt thẩm mỹ, và chịu tiêu tiền, tôi tò mò hỏi thì biết đó là cháu Huân là con trai độc nhất của Dzung hay tí mĩ tìm tôi mua những thứ này tặng mẹ, để vườn lan của mẹ thêm phần sinh động.

Lần đầu tiên Dzung gửi ảnh vườn lan của Dzung cho tôi, xem những thứ kê trên làm tôi có cảm tình với vườn lan này ngay. Rồi sau đó tôi nhận xét Dzung trồng rất nhiều lan đất, nhưng thấy rõ nhất là cây *Cymbidium suave*, mà anh Bùi Mạnh Hà của chúng ta đặt cái tên Việt rất dễ thương và rất hợp là Dịu Hiền Hương, to bằng một vòng tay ôm, lá xanh mượt, dưới gốc đầm đượ hơn trăm cành hoa chũm chện chục nhau đâm ra, lá lơ rũ xuống, sơ sơ như vậy là tôi nghĩ ngay đây là một vườn lan có hạng rồi chứ không phải lơ tơ mơ.

Hỏi ra mới biết Dzung trồng lan đã lâu lắm rồi, gần ba chục năm chứ không phải ít. Mấy cây lan đầu tiên mà Dzung có từ khi bắt đầu trồng chắc chắn phải là những cây lan của Úc như *Dendrobium speciosum*, *Den. kingianum*, *Den. tetragonum*, *Den. falcorostrum*, *Den. bowmanii*, *Den. striolata* ... sau đó mới đến *Cymbidium*, rồi những cây *Dendrobium* để trồng như

Dendrobium nobile thường có bán ở những chợ thực phẩm.

Cho đến vài năm gần đây Dzung có một người bạn đi chơi ở Mỹ về, chị bạn ấy mách với Dzung rằng ở California người Việt chơi lan có Hội Hoa Lan Việt Nam, hội này còn có website hoalanvietnam.org nữa. Dzung nghe thế là mở hoalanvietnam.org ra xem ngay và Dzung nói là mê trang web này tức thì, mặc dù không thích đọc sách mà bài nào trong website đó Dzung cũng đọc, đến khi tìm được video clip [Sa Pa trên đất Hoa Kỳ](#) của Bác Bùi Xuân Đáng thì Dzung thích quá, xem cái video này hàng ngày, rồi bắt đầu tìm kiếm Vanda và những loại Dendrobium của Việt Nam về trồng, rồi liên lạc với Bác Đáng để qua lại thư từ với tôi. Nói chuyện đi tìm lan Việt Nam ở Úc không phải là chuyện dễ, vì người trồng những loại này không có nhiều.

Nam ở Úc không phải là chuyện dễ, vì người trồng những loại này không có nhiều.

Nguyên chuyện Dzung mua được cây lan Trúc Mành thì tôi thấy thật là khó khăn, vì ông bán lan có cây lan này không phải là loại con buôn cần tiền để dễ dàng *Trao Trúng Cho Ác*, mà ông là một người bán lan, biết quý cây lan của mình, biết *Chọn Mặt Gửi Vàng*.

Dzung kể là hôm đó đi xem Orchid Show ở Melbourne, đến cửa hàng của ông bán lan mà Dzung quen đã vài năm rồi. Dzung thấy cây Trúc Mành có vài cành lơ thơ, mừng quá, định trong lòng là bao nhiêu cây này cũng phải mua. Nhưng đời đâu có dễ dàng như ta tưởng, ông ta từ chối không bán, còn cho Dzung một bài học dài về lan Trúc Mành: nào là Dzung có biết bao nhiêu người đã thất bại khi trồng loại lan này không? Nào là muốn giữ được loại này, người chủ của nó phải kiên nhẫn, bỏ rất nhiều thì giờ ra mà chăm sóc nó hàng ngày, mùa Đông vẫn phải giữ cho ẩm, cho ướt như những mùa khác. Mùa Hạ là mùa cây lan này dễ chết nhất, một ngày phải tưới mấy lần, thấy khô là phải vẩy nước ngay. Nhất là ở xứ Melbourne này, mùa Hạ trời nóng như trong lò than là mùa giết chết những cây Trúc Mành nhiều nhất nếu chủ nhân của nó sơ hở, loạng quạng, bỏ bê nó một ngày là xong một đời hoa Trúc Mành ngay.

Nghe những lời dọa dẫm như vậy, Dzung vẫn không nản chí, ông ta càng dọa, Dzung càng năn nỉ thêm, rồi lấy điện thoại ra, chỉ cho ông ta thấy ảnh của những loại lan khác mà ông ta đã bán cho Dzung mấy năm trước đây, nay cây nào cây nấy hoa lá cành đều phát triển tươi tốt. Nhìn những bằng chứng này, chắc ông ta cũng phải công nhận là Dzung là một tay chơi có hạng, chắc không tệ để sẽ giết chết cây Trúc Mạnh

nên mềm lòng, bảo Dzung chờ lần có show lan tới, khoảng vài tháng nữa, ông sẽ mang cho Dzung một cây. Cũng đành vậy thôi chứ biết làm sao bây giờ, sau bao nhiêu khó khăn ỉ ôi kè nài mà vẫn không được cây lan, bây giờ chỉ có được một lời hứa thôi cũng làm Dzung mừng. Dzung tự an ủi là nếu ông ta hứa thì thế nào chuyến tới mình cũng được làm chủ cây Trúc Mạnh, cũng đành chờ đợi vậy.

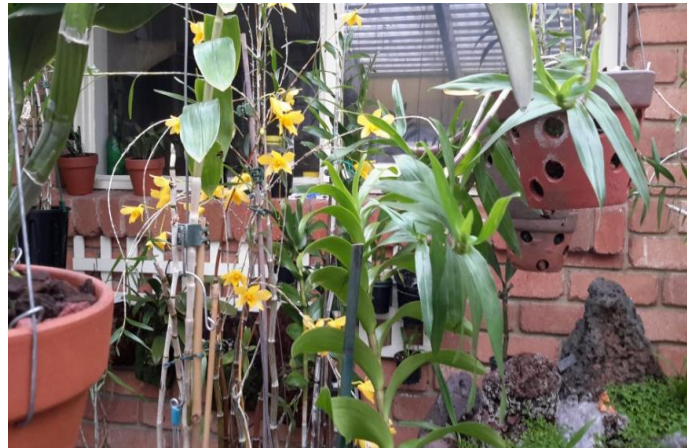

Đến hẹn lại lên, vài tháng sau đến ngày có show lan, Dzung đã được toại nguyện, cuối cùng cầm được cây Trúc Mạnh trong tay với giá 60 Úc kim (Tôi cho thế là giá vừa phải chứ không đắt.) Giò lan có bốn cành dài hơn một gang tay, không có lá nhưng một cành dài nhất có được năm cái keikis. Mang về nhà, cần mẫn chăm sóc hàng ngày, nửa năm sau, cảm kích tấm lòng và công lao của cô chủ, Trúc Mạnh nở được mấy cái hoa, và mùa Xuân đến, những em bé đó đã mọc dài ra nhiều, còn sinh ra vài cây bé nữa. Có một buổi sáng trước khi ra đường đi bộ, tôi mở Email, được ảnh của cây Trúc Mạnh thật là tốt Dzung mới gửi cho xem. Tôi thấy vui hẳn lên, ra đường rồi trong khi đi bộ, lâu lâu nghĩ đến cây Trúc Mạnh của Dzung, trong lòng lại lấy làm thích thú.

Mới đây Dzung lại khoe với tôi là mới mua được vài nhánh *Dendrobium devonianum*. Ngoài hai cây hoa hiếm trên, tôi thấy trong vườn của Dzung có biết bao nhiêu là cây lan Việt, kia là cây *Dendrobium trantuanii* ngắn và gọn được gắn trên miếng gỗ, nhu mì nở được hai đóa hoa tím nhạt rất thanh khiết, trong ảnh trông như đang dựa vào cây *Dendrobium victoria-reginae* có những cành dài thật mạnh khỏe, nằm rải rác trên những cái cành này những đóa hoa tím đậm hơn, xinh xắn. Không biết chủ nhân vô tình hay

cố ý sắp xếp hai màu tím nhạt tím đậm thơ mộng này ở cạnh nhau. Còn cây Hoàng Thảo Trúc Đen hoa vàng thắm từ cành xuống đến gốc, xen kẽ là những cái nụ xanh bóng mượt, cây Hoàng Thảo Thủy Tiên có cành hoa tím và một cành khác đầy nụ, lúc cả hai chùm hoa cùng mãn khai chắc phải che lấp cả thân và lá.

Mới đây tôi còn được xem những tấm ảnh của cây Lan Ma của Châu Á: *Chiloschista nakornpanamensis*, một loại lan không có lá. Mấy cây này được gắn trên mảnh gỗ, nhìn đám lan tốt quá, tôi hỏi Dzung là ở đâu mà có thứ lan này?

Được trả lời là Dzung mua lan nhỏ trong chai (flask), đem về rửa sạch, rồi chia ra, gắn trên mấy miếng gỗ. Người bán phỏng chừng là một năm sau khi ra khỏi chai những cây này sẽ ra hoa, nhưng Dzung cho tôi biết là Dzung mới trồng được mấy tháng, mà hôm trước, ra ngắm thì đã thấy cây nào cũng đã có nụ ngập ngừng nhú ra rồi.

Làm vườn, trồng cây, từ xưa đến nay ai ai cũng công nhận bốn yếu tố làm cho một cảnh vườn thành công là *Nhất Nước, Nhì Phân, Tam Cành, Tứ Giống*. Những giống lan mà Dzung có trong vườn chắc chắn phải là những giống lan tốt thì người bán mới mang ra thị trường. Cần cù chăm sóc thì ta đã thấy chủ nhân của vườn lan này

có thể nói là ngoài giờ săn sóc nhà cửa, nấu nướng, thì giờ còn lại gần như hết nửa ngày chắc chỉ quanh quẩn bên những cây lan. Phân thì tôi đã có lần hỏi Dzung là dùng phân loại nào mà lan cây nào cũng tốt quá, đến mùa Xuân thì cả một vườn lan rộn rã sắc màu như vậy, Dzung nói là

đã thử cho phân vài lần rồi lười, nay không dùng nữa. Lan không chết có lẽ là vườn nằm ở hướng Đông Nam, đầy đủ nắng, và nhờ tưới nước thường xuyên. Nước ở đây có lẽ là yếu tố chính làm cho lan của Dzung tốt như vậy, vì Dzung dùng toàn nước mưa để tưới, không khi nào phải dùng đến nước máy.

Tôi hay mở những ảnh vườn lan của Dzung ra xem, thì thấy vài góc trong vườn có những cái thùng cao màu xanh lá cây, hỏi ra thì đó là những thùng chứa nước mưa. Melbourne dù không mưa nhiều như những vùng khác nhưng cả năm Dzung cũng hứng đủ nước mưa để tưới lan, những cây lan của Dzung thật là có phước được hưởng nước trời.

Tôi ở đây, Seattle nổi tiếng mưa nhiều nhất thế giới mà lan của tôi phải chịu tưới nước máy dài dài? Thôi, vậy là thua xa Dzung rồi, xin nghiêng mình bái phục cô chủ vườn lan ở Melbourne.

Xin hẹn và hy vọng gặp lại các bạn trong Tâm Tình Tây Bắc Seattle tháng Hai, 2017.

Phạm Hảo